

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

BRNO 1972

jüngeres lengyel- und hallstattzeitliches keramisches Material enthalten. Stellenweise sind direkte jüngere Eingriffe in die Oberflächenschichten des Grabens feststellbar. Aus der Grabenausfüllung stammt ein verhältnismässig sehr zahlreiches keramisches Material, gespaltene und polierte neolithische Steinindustrie und vor allem eine Reihe von Frauen- sowie zoomorphen Plastiken (Taf. 28). Unikat ist der Torso einer sitzenden Frau mit der Hand im Schoss (Taf. 28:3) — der erste Beleg einer sitzenden Plastik von der Lokalität. Wichtig sind auch Fragmente mit plastischen V-Rippen am Rücken oder auf der Brust (es handelt sich um die Andeutung eines Dekolletés, einer Halskette oder von Hosenträgern?); ein Fragment mit dreifachen Rippen (Taf. 28:4) ist vorläufig unikat. Einige Köpfe der Statuetten haben das Gesicht mit betonten Augen angedeutet, ähnlich wie dies der Fall bei der Plastik der II. Stufe der MBK aus Südwestmähren (Jaroměřice nad Rokytnou) ist. Damit hängen auch die schräg nach oben orientierten Armstümpfe einiger Plastiken zusammen, was das Merkmal einer etwas jüngeren Entwicklung von Statuetten des Střelicer-Typus ist.⁴

Beim Grabenaushub im östlichen Teil stiess man auf ein Skelettgrab mit weiss bemalter Keramik (Taf. 26). Es handelte sich um eine Ritualbestattung eines erwachsenen Mannes in einer elipsenförmigen Grabgrube, die sekundär in den angefüllten Graben, in seine 130 cm relative Tiefe eingelassen war. Der Tote war in einer anomalen Hockerlage beigesetzt. Im Grab fand man 3 Gefässe und den Boden eines weiteren Bechers. Die Keramik ist für die III. Stufe der MBK sehr charakteristisch:⁵ der grössere Becher ist aus roter „Sigillata“ Keramik hergestellt, hat Knubben vom „Eulenkopf“ Typus (Taf. 27:6), beide kleineren Gefässe (Taf. 27:5) haben auf der Oberfläche Spuren einer weissen Bemalung auf rotem Untergrund. Somit haben wir also einen weiteren Beleg von der Besiedlung des Fundortes im jüngeren Entwicklungsabschnitt der MBK, was mit den Erkenntnissen der Untersuchung der Getreidegrube (Objekt 109) und der Fundamentgräbchen der Objekte am Graben im westlichen Teil zusammenhängt.

Die Grabung in Těšetice-Kyjovice 1971 gab wiederum einen Anlass zu Erwägungen über die Interpretation der durch einen Graben umfriedeten kreisförmigen Fläche der Siedlung mit MBK. Es ist bereits klar, dass der Graben nicht die ganze Niederlassung umgibt, sondern nur einen ihrer wichtigen, jedoch praktisch unbesiedelten Teile. Der Sinn einer verhältnismässig anspruchsvollen Umfriedung einer nicht grossen kreisförmigen Fläche ist bisher nicht präzise und eindeutig erklärbar. Es werden vor allem Möglichkeiten einer Interpretation dieser Fläche als Rundfeste oder Kultstelle verfolgt. Für keine von beiden angedeuteten Auslegungen gibt es vorläufig direkte Beweise, allerdings zwingt uns die Existenz von vier, nach den Haupthimmelsrichtungen gelegten Eintritten in den umfriedeten Bezirk — aufgrund von Analogien einer kreisförmiger Kultstellen aus dem Äneolithikum Westeuropas — gerade die Möglichkeit einer Auslegung unseres Objektes als prähistorische Kultstelle zu prüfen.

NEOLITICKÉ OSÍDLENÍ U BRNA-LÍSKOVCE

(okr. Brno)

RUDOLF TICHÝ, AŮ ČSAV Brno

(Tab. 31—34)

Při stavbě západního přivaděče dálnice, kterou provádí n. p. Dopravní stavby, Olomouc (vedoucí ing. F. Kouřimský), došlo k zachycení pravěkých objektů na katastru obce Brno-Nový Lískovec, v trati pod Kamenným vrchem. V době od 31. 5. do 6. 8. 1971 provedl zde AŮ ČSAV Brno zachraňovací výzkum na ploše asi 8000 m², na němž se podíleli, kromě referenta, techničtí pracovníci ústavu, L. Frank, L. Rozbroj, V. Vymazal, ing. V. Židek a 3—25 dělníků.

Terénními úpravami na úpatí západního svahu Kamenného vrchu bylo narušeno pravěké osídlení, náležející dílem kulturní skupině s volutovou keramikou, dílem pozdnímu lengyelu (Lengyel IV) a jevišovické kultuře (tab. 31).

Volutové osídlení (více než polovina z celkem odkrytých 48 objektů) převažovalo v jižní části a náleží starší (tab. 32:1) až mladší fázi; nejmladší fáze, tzv. šárecký typ, nebyla zjištěna. U odkrytých objektů jde o běžné ledvinovité komplexy různých rozměrů a hloubek. Důležitý nález přinesl poměrně mělký objekt č. 25 (tab. 33:2). Jeho tvar byl protáhlý, s delší osou dlouhou asi 12 m, orientovanou ve směru J—S. Stěpový materiál jej datuje do starší fáze volutové keramiky. V jeho střední části jsme však zachytili dětský hrob zapuštěný v hloubce asi 1 m od povrchu do dna objektu (tab. 33:1). Kolem kostry, uložené ve skrčené poloze na levém boku s hlavou k jihu a obličejem k východu, se nacházely zlomky volutové keramiky s výzdobou notových hlaviček, která v ostatní části objektu nebyla zjištěna. Jiných nálezů nebylo. Obrys hrobu se dal těžko zjistit, jevil se spíše jako obdélníkovitý (rozměry asi 130 × 60 cm), pokud lze soudit ze zbarvení zásypu na dně hrobu, který byl ve srovnání s ostatní výplní objektu světlejší.

Lengyelské osídlení je zastoupeno jen několika objekty s nepočtenými nálezy. K zajímavým zjištěním patří příkop, nacházející se v jižní části návrší, probíhající přibližně ve směru Z—V. Mohli

jsme jej sledovat v délce asi 100 m. Na povrchu byl cca 2 m, u dna asi 1 m široký, se zešikmenými stěnami, zasahujícími průměrně do hloubky asi 1 m. Ve východním úseku příkopu jevil se v půdorysu útvar v podobě písmene „U“, s rameny orientovanými ve směru S—J a vzdálenými od sebe asi 8 m. Základna, která je součástí příkopu, má délku cca 7 m a je uprostřed přerušena v šířce asi 1.5 m. V obou ramenech byly do hloubky 30--40 cm (!) patrně zapuštěny kůly, viditelné jak v půdorysu, tak i v řezu. Jde snad o vchodovou část; účel příkopu, vzhledem k jeho nevelké hloubce, je však nejasný. V jeho výplni, kterou jsme mohli vybrat jen v několika úsecích, se nacházely místy větší kameny a poměrně hojně zlomků lengyelské keramiky (Lengyel IV).

Eneolitické objekty byly soustředěny převážně v severní části návrší, svažujícího se tímto směrem k obci Nový Lískovec. Ve srovnání s volutovými objekty byly jámy s jevišovickou keramikou nepoměrně menší, většinou nepravidelně kruhového půdorysu o průměru 1--2 m a průměrně 1 m hluboké (tab. 33:2). Z jejich výplně pochází množství pečlivě zdobených zlomků keramiky (tab. 34: 2—5) — jeden zcela zachovalý jednoduchý džbáněk (tab. 34:1) byl nalezen ve starovolutovém objektu č. 44 — a zvířecích kostí. Podrobného zpracování eneolitických nálezů se ujme dr. A. Medunová, CSc.

Vzhledem k rozsahu plochy, skryté jen zhruba buldozerem a skrejprem a k časové tísní, bylo možno provést pouze bezprostřední záchranu objektů, bez možnosti detailnějších pozorování. Pouze v severním úseku jsme zachytili několik řad kůlů, patrně nějaké stavby, jejíž celkový půdorys a datování však nebylo lze zjistit.

Neolithische Besiedlung in Brno-Nový Lískovec (Bez. Brno). Bei Terrainherrichtungen für die westliche Zubringerstrasse der Autobahn wurden in der Flur „pod Kamenným vrchem“ prähistorische Objekte gestört. In der Zeit vom 31. 5. bis 6. 8. 1971 führte hier das Archäologische Institut der ČSAV in Brno auf einer Fläche von etwa 8000 m² eine Rettungsgrabung durch. Dabei konnte einerseits eine linearbandkeramische (mehr als die Hälfte von 48 abgedeckten Objekten), andererseits eine spätlengyelzeitliche (Lengyel IV) und eine Jaispitzer Besiedlung festgestellt werden. Die linearbandkeramische Besiedlung gehört der älteren bis jüngeren Phase an. Aus letztgenannter stammt eine Kinderbestattung in Hockerlage, die in Objekt Nr. 25 (ältere Volutenkeramik) entdeckt wurde. Bei der Lengyelbesiedlung ist ein Graben mit „Pforte“ interessant; seine Funktion ist jedoch unklar. Die äneolithischen Objekte konzentrierten sich vorwiegend im nördlichen Teil der erforschten Anhöhe und erbrachten eine Menge sorgfältig verzierter Keramik und Tierknochen.

JÁMA S MORAVSKOU MALOVANOU KERAMIKOU U PAVLOVA (okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Regionální muzeum, Mikulov

V jižní části pavlovského katastru, po levé straně silnice vedoucí z Pavlova do Klentnice, byla při povrchové úpravě terénu buldozerem porušena kulturní jáma s moravskou malovanou keramikou. Nález zjistil a obsah jámy pohotově zachránil spolupracovník mikulovského muzea prof. J. Roško.

Grube mit mährischer bemalter Keramik bei Pavlov (Bez. Břeclav). Bei Terrainherrichtungen wurde eine Kulturgrube mit mährischer bemalter Keramik gestört, deren Inhalt man sofort bergen konnte.

NOVÁ NEOLITICKÁ SÍDLIŠTĚ NA HANÉ (okr. Prostějov, Olomouc)

MILOŠ ČIŽMÁŘ, Okresní muzeum, Prostějov

V poslední době bylo na území západní části Hané zjištěno povrchovým sběrem a při stavební činnosti několik nových neolitických sídlišť. Nálezy jsou uloženy v muzeu v Prostějově.

1. Bedihošť, místní část Václavovice, okres Prostějov, okolí bodu 56,850:81,200 km na mapě M-33-95-C-b (Bedihošť): na jižním okraji obce při hloubení základů zemědělských objektů byly porušeny jámy kultury s moravskou malovanou keramikou.

2. Laškov, okres Prostějov, prostor 45,650-45,850:96,650-96,825 km na mapě M-33-95-A-a (Náměšť na Hané): západně obce bylo povrchovým sběrem zjištěno sídliště volutové kultury.

3. Luděřov, okres Olomouc, prostor 47,925-48,175:96,625-96,750 km na mapě M-33-95-A-a (Náměšť na Hané): západně polohy „Švédské šance“ bylo povrchovým sběrem zjištěno sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou.

Tab. 31

Brno-Nový Liskovec. Pohled na část odkryté plochy od severovýchodu. — Teilansicht auf die abgedeckte Fläche von Nordost.

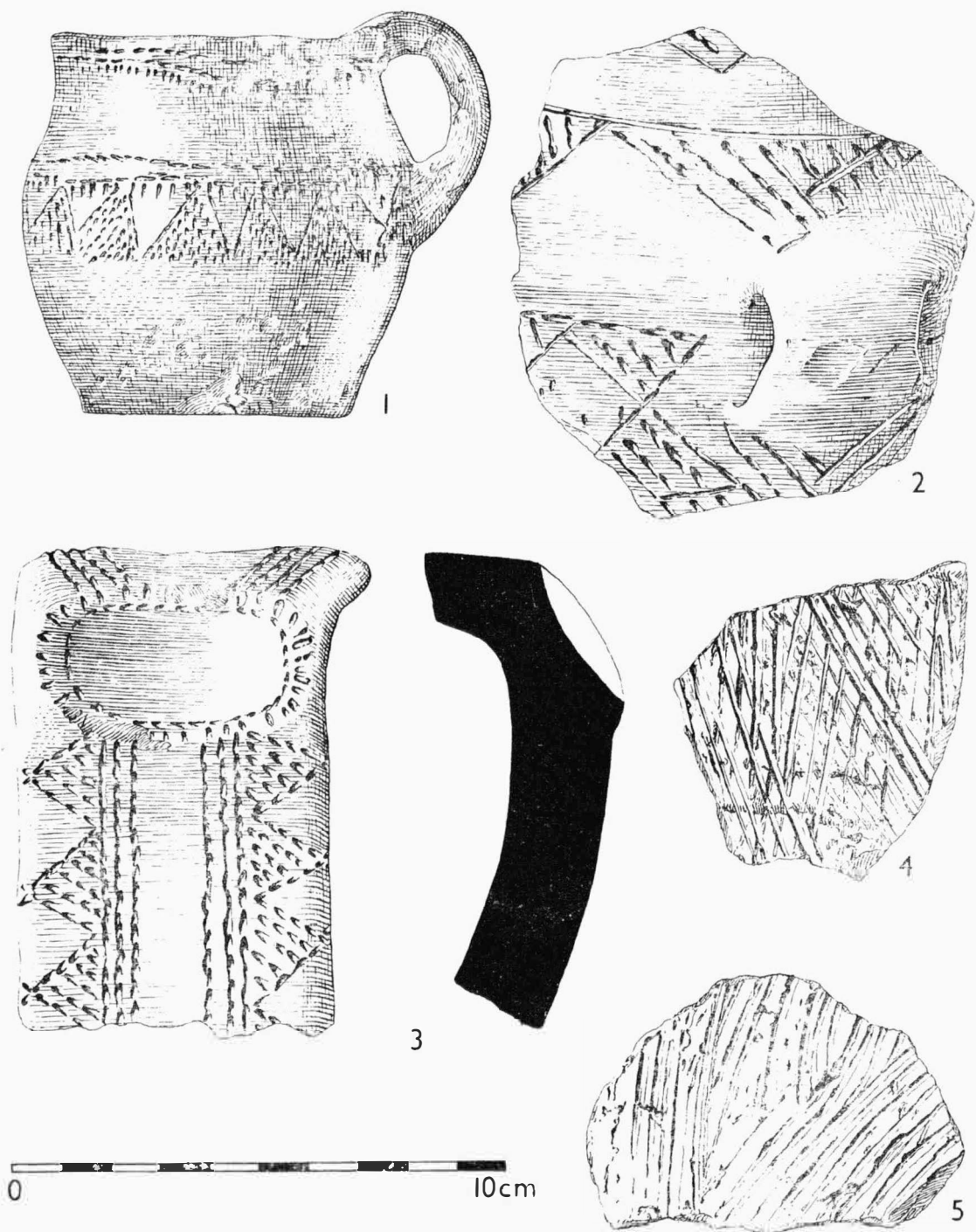
Tab. 32

Brno-Nový Lískovec. 1 objekt č. 7 se starovolutovou nádobou in situ; 2 objekt č. 38, jevišovická kultura. — 1 Objekt Nr. 7 mit altvolutenkeramischem Gefäß in situ; 2 Objekt Nr. 38, Jevišovicer-Kultur

Tab. 33

Prno-Nový Liskovec. 1 objekt č. 25 s pohřbením dítěte (mladší volutová keramika), 2 objekt č. 25, celkový pohled od jihu. — 1 Objekt Nr. 25 mit Kinderbestattung (jüngere Volutenkeramik); 2 Objekt Nr. 25, Gesamtansicht von Süden.

Tab. 34

Brno-Nový Lískovec. 1 objekt č. 44, džbánek jevišovické kultury; 2-5 výběr jevišovické keramiky. — 1 Objekt Nr. 44. Krug der Jevišovicer Kultur; 2-5 Auswahl von Jevišovicer Keramik.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1971

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulík

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, S. Janák, A. Životská

Na titulní obálce: Nádobka z eneolitického sídliště v Brně-Lískovci

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné